

DESEMNĂRI ALE PERSOANEI PRIN FITONIME

Tatiana SOLODCAIA, studentă,

Facultatea de Litere,

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Conducător științific: Liuba RĂZMERIȚĂ, asist. univ.

Abstract: *The article describes phraseological units with names of plants in the Romanian and Russian languages. Particular attention is paid to the figurative sense of phytonym names in two different cultures, linguistic worldviews. In the article is given the classification of phytonyms. Phytometaphors and phytomorphisms are a means of qualitative and evaluative characteristics of a person in the Romanian and Russian languages. It is shown that in every culture phytometaphors and phytomorphisms are distinguished by their national and cultural content.*

Keywords: *phraseological units, culture, ethnic mentality, linguistic worldview, comparative study, phytometaphor, phytomorphism.*

Lingvistul elvețian Charles Bally susținea că „omul întotdeauna încearcă să însușească tot ce îl înconjoară. El nu-și poate imagina că natura e moartă și nu are spirit. Omul atribuie, în mod constat, tuturor obiectelor din lumea exterioară trăsături și aspirații caracteristice personalității sale” [7, p. 221]. Conținutul lumii reale este perceput de om ca valoare și, totodată, este cunoscut, estimat și corelat cu viziunea lui asupra lumii. Pentru a aprecia referentul existenței obiective, omul îl „trece prin sine” și esența aprecierii corespunde genezei umane. Un mod special de percepere a lumii este limba poporului.

Limba este o condiție relevantă ce contribuie la apariția unei comunități etnice. Prin urmare, prin limbă se realizează unitatea de sânge și spirit care întemeiază cultura. Este imposibilă existența limbii care să nu fie „conectată” la contextul culturii, precum nu este posibilă existența culturii la baza căreia să nu fie limba. Reflectând cultura națiunii, limba se implică și în formarea mentalității etnice. Inițial, „*mentalitate*” însemna „gândirea persoanei sălbatice”. În ziua de azi prin „*mental*” se subînțelege o formă de gândire, abilități mentale și ansamblu de valori spirituale inerente unei persoane sau unei comunități [11, p. 10]. Mentalitatea se manifestă în tot ceea ce gândește omul, în felul cum percepe viața, cum stabilește legătura reciprocă între viață și ființă. Mentalitatea se reflectă în / prin limbă. Deci, în „oglindea datelor lexicale” se proiectează imaginea trăsăturilor fundamentale ale caracterului național.

Mentalul uman reflectat în limbă prin *imaginea etnică a lumii*, ceea ce presupune studiul noțiunilor individuale pentru o limbă anumită. În primul rând, acestea sunt stereotipuri lingvistice și culturale ale societății. Despre necesitatea de a studia trăsăturile etnice scria academiicianul D. Likhachev: „Aname particularitățile individuale ale popoarelor realizează o legătură strânsă a unui neam de celălalt, ne fac să iubim poporul căruia nici nu-i aparținem, dar cu care ne unește destinul. Prin urmare, identificarea trăsăturilor naționale de caracter și cunoașterea lor, cugetarea asupra circumstanțelor istorice ce au stat la baza apariției acestora ne ajută să înțelegem alte popoare” [12, p. 65].

„Cunoaște limba și vei cunoaște cultura celui care o vorbește” – maximă veche, dar actuală și acum. Esența unei culturi este fixată și sintetizată în limbă sub formă de unități stabile de cuvinte, în măsura în care acestea din urmă acumulează informații de-a lungul timpului.

În prezenta lucrare, luând în considerație clasificarea unităților frazeologice a lingvistului N. Șanski, noțiunea de frazeologie o înțelegem în sens larg, deci includem: locuțiuni, unități stabile de cuvinte, proverbe și zicale, numite de către N. Șanski *expresii frazeologice* [15, p.12].

În cele ce urmează, oferim o privire de ansamblu expresiilor frazeologice ce desemnează persoane și trăsături umane și care au în structura lor denumiri de plante. Materialul faptologic a fost excerptat din dicționare frazeologice, dicționare de proverbe și zicători, dicționare explicative.

Limbile română și rusă au un bogat tezaur frazeologic, o bună parte din care îl alcătuiesc expresiile stabile în structura cărora intră fitonimele. Aceasta se explică prin faptul că omul totdeauna se identifică cu natura vie ce-l înconjoară. Aceasta a generat comparații prescurtate și, totodată, apariția expresiilor frazeologice. Pertinența cercetării expresiilor menționate este justificată prin aceea că, din cele mai vechi timpuri, în conștiința umană se conturează o imagine asociativă a caracterului omului cu imagini vegetal-florale. Observând trăsături distinctive ale plantelor, omul le compara cu ale sale, cu realitatea sa înconjurătoare. Astfel, frazeologismele ce au fitonime în componența lor se deosebesc prin expresivitate și afectivitate.

Imaginile plantelor sunt destul de larg reprezentate în sistemul frazeologic al limbilor române și ruse. Și nu e un fenomen întâmplător. Lumea plantelor în cultura limbilor studiate este legată de toate aspectele realității. Prin urmare, includerea imaginilor cu plante în componența unităților frazeologice permite de a transforma realitățile obișnuite într-o sursă de informații despre cultura și mentalitatea poporului, de a codifica informații culturale, îmbogățind componența lexicală a limbii cu expresii, bazate pe gândirea metaforică (comparație subînțeleasă).

Identitatea etnică a conținutului semantic al fitonimelor în culturile comparate se manifestă, uneori, prin neconcordanța, dezacordul asociațiilor în componența structurilor fixe românești și rusești. Așadar, la români *bradul* simbolizează atât bărbăția – voinicul este „verde ca bradul, cât și tinerețea fără bătrânețe, vitalitatea și vigoarea, deoarece este veșnic verde. În cultura română, bradul este un simbol al mirelui. Odată cu sosirea nașilor și a mirelui la mireasă, acesta din urmă aduce o ramură de brad, care este pusă într-o găleată cu apă, simbolizând constituirea noului cuplu „Hai, Bradule, hai, / Hai, c-am să te tai, / C-o bardă tăioasă, / ... / Hai, Bradule, hai, hai, / Nunta să-mi cinstești, / Și s-o-nveselești” [1, p. 79]. Spre deosebire de români, în cultura rusă *bradul* (ѐлка) a avut diferite semnificații sacre și a fost asociat în principal cu tot felul de figuri malefice (чертями, лешими и прочими обитателями дремучих лесов). Cuvântul „ель” a fost format dintr-o expresie populară „ѐлс” – unul dintre numele lui „leșii”. Bradul a fost considerat, în mod tradițional, de către slavi copacul forței supranaturale și al morții венчали вокруг ели, а черти пели [10].

Astfel, aprecierea umană a plantelor se manifestă nu doar în nominarea lor, ci și utilizarea acestor nume în sens figurat. Nominarea metaforică presupune crearea

unui nume bazat pe orice asemănări după formă, culoare, dimensiune etc. Interesant, în acest sens, este fenomenul de utilizare a numelor de plante pentru a desemna caracteristicile unei persoane.

În momentul de față, în lingvistică nu există o abordare univocă a terminologiei ce ar putea caracteriza structurile, în a căror componență se regăsesc cuvinte ce denumesc plantele. Pentru a le numi în sens larg vom recurge la termenul *fitonim*. Atât în limba română, cât și în limba rusă lexemele-nume de plante, deseori, sunt expuse metaforizării, și anume procesului de atribuire a unei valori de sens figurat prin substituirea cuvântului obiect de comparație cu cuvântul-imagie [5]. Pentru a desemna metafora precizată este pus în practică termenul *fitometaforă* și *fitomorfism*.

În demersul nostru, ne vom opri la aplicarea noțiunilor de fitometaforă și fitomorfism, considerându-le constituenți ale terminologiei de bază a lucrării de față, pentru indicarea cuvintelor și expresiilor ce alcătuiesc imaginea metaforică a omului bazată pe polisemie. Polisemia conferă suplețe expresiei și permite o vastă alegere în interiorul unei limbi, fără a se recurge la formarea de cuvinte noi.

I. Fitometafora este formată dintr-un singur cuvânt care denumește reprezentanții lumii floristice și contribuie la desemnarea și aprecierea persoanei:

- **aspect fizic:** *bujor* (fig., fam.) fată frumoasă / *роза, фиалка, береза* (fig., fam.) personificarea stereotipă a frumuseții feminine; *tărtăcuță* (fig., fam.) cap / *качан* (fig., fam.) cap; *bostan* (fig., fam.) cap de om prost / *pena* (fig., fam.) cap fără minte.
- **vârstă:** *озурец (озурчик)* (fig., fam.) bărbat tânăr, sănătos și puternic – *пень, хрен, мухомор* (fig., fam.) bărbat în vârstă; *ягода (ягодка)* (fig., fam.) femeie sănătoasă și zveltă.
- **comportament:** *дуб* (fig., fam.) om prost și încăpățânat; *narcis / нарцисс* (fig., fam.) persoană care are o dragoste și o admirație exagerată față de sine însuși; *poamă (bună) / (хорош) фрукт* (fig., fam.) afirmație ironică, negativă la acțiunile omului.
- **aspect intelectual și moral-etic:** *перец* (fig., fam.) cu mintea ageră; *бревно* (fig., fam.) om indiferent; *кранива* (fig., fam.) persoana fără compromisiuri; *poamă* (fig., fam.) persoană lipsită de caracter și de seriozitate / *одуванчик* (fig., fam.) neputincios; *loază / pleavă* (fig., fam.) om de nimic / *стручок* (fig., fam.) om ticălos; *pațachină* (fig., fam.) femeie de moravuri ușoare; *viță / vlăstar* (fig., fam.) descendent, urmaș; *poamă* (fig., fam.) elită; [6, p. 60; 14, p. 287].

II. Fitomorfismul propriu-zis în structura sa conține expresie stabilă: *brad de flăcău* (un flăcău înalt și voinic); *poate să fie strugure, dar nu-i poamă* (aspectul exterior al omului poate fi înșelător) / *кругла, белая, как мытая репка* (caracteristici ale aspectului fizic și culoarea pielii); *стар гриб, да корень свеж* (cu timpul se capătă mintea).

Prin urmare, putem considera că în limba română și limba rusă sunt prezente varii unități frazeologice fitomorfice cu funcție descriptivă întemeiată pe asociații cu o plantă, imaginea căreia devine simbol, de exemplu, al tinereții: *a fi în floarea vârstei*; al bătrâneții: *без плодов сажают, да до плодов доживают*; al înțelep-

ciunii: *murat în varză acră / стар дуб, да корень свеж* și al stupidității: *a face pe mortul în părușoi / велик лоб, да в голове-то мох* etc. Acestea pot fi clasificate în:

1. Fitomorfisme pentru caracteristici fizico-fiziologice:

- **înfățișare:**
 - ✓ **păr cărunt și riduri:** *a-i ieși ghiocci în barbă* (se spune despre cineva care a îmbătrânit și în barbă i-au apărut primele fire albe) / *седой, как ковыль* (om cu păr cărunt), *сморчок сморчком* (om cu riduri);
 - ✓ **față rumenă:** *cu obraji ca bujorii* (cu roșeață naturală a obrajilor) / *красен, как клюква; красна, как маков цвет*;
 - ✓ **ochi:** Pentru a descrie o persoană cu ochii larg deschiși (de mirare), românii în vorba lor, folosesc lexemul *ceapă*¹, și în sens metaforic îi spun omului că este *cu ochii cât cepele*. Vorbitorii de limbă rusă au, adesea, ochi albaștri, verzi, gri ce este caracteristic aspectului fizic al unui reprezentat al poporului slav. Astfel, rușii compară ochii cu marea, cerul și albăstrelele (*василек*): *глаза, как васильки* [11, p. 26].
- **anatomie:**
 - ✓ **statură:** *brad de flăcău / выросла как тополька* (om zvelt de statură înaltă).
 - ✓ **stare de slăbiciune a organismului, de foame:** *parcă mănâncă numai ciuperci fripte / тощ, как хвощ; ни маковой росинки во рту не было; голодному Федоту и репка в охоту*.
- **caracteristici funcționale:**
 - ✓ **mers și oboseală:** *a umbla corăcel / переваливаться (ходить, идти) конна конной* (a merge pe picioare drept, încet și cu grijă); *parcă a păzit usturoiul*.
 - ✓ **vorbire:**
 - **locvacitate:** *foaie verde lobodă, gura lumi-i slobodă / a avea sămânță de vorbă*. În viziunea românului *a avea sămânță de vorbă* înseamnă a avea mâncărime de limbă și a fi dispus la flecăreală [5]. Despre unul vorbăreț rușii spun: *язык, что осиновый лист: во всякую погоду треплется*. Ori folosesc expresia stabilă *бобы разводит* care, pentru slavi, înseamnă a duce vorbe goale, a amâna acțiunea, a concentra atenția la fleacuri.
 - **discreție și vorbire neinteligibilă:** *a nu zice bob / молчит, как пень; парcă are prune în gură*.
 - ✓ **somn și sănătate:** *a dormi de poți tăia lemne pe el / спит, как маковой воды напившись* (se spune despre cineva care doarme foarte adânc); *хрен да редька, лук да капуста – лихого не подпустят*.
 - ✓ **dorință de a trăi / moarte:** *coracul va să odrăsească și bruta nu-i dă rase / кабы на мороз не мороз, он бы через тын перерос; а сядеа са о парă соартă / дать дуба*.

¹ **ceapă** – o plantă erbacee leguminoasă, cu miros specific și în formă de bulb.

2. Fitomorfisme pentru trăsături intelectuale:

- **mințe:** *parcă mânăncă rășărită / словно орешки целкает*. Atât poporul român, cât și poporul rus în aceste expresii frazeologice fixează aceeași semantică. Ambele popoare le descifrează ca lipsă de dificultăți în rezolvarea oricărei probleme. Doar că românii capacitatea omului de a pune rapid în mișcare mințea o caracterizează prin fitonimul *rășărită*, rușii pun la bază numele de plantă *орешки (nuci)*.
- **înțelepciune:** Expresia *trandafîrul e cu spini, dar înțeleptul miroase floarea, nu pipăie spini; albina cea bună nu se pune pe o floare vestejită* dă dovadă că în mentalul român se păstrează convingerea că persoana pricepută știe a discerne binele de rău. Rușii sunt convinși că omul cu anii capătă experiență în viață: *стар дуб, да корень свеж*.
- **stupiditate:** *a fi tufă* (a nu cunoaște nimic); *la culesul viilor merge cu struguri în traistă*. În felul respectiv românii văd persoanele nepricepute, care nu se orientează bine, nu-și dau seama de unele lucruri [5]. În descrierea lipsei de rațiune, rusul apelează la structuri frazeologice, printre care ar fi: *балда осиновая; дубовая (еловая) голова; дубина стоеросовая*.
- **lipsă de experiență (înțelepciune):** *vinde via și cumpră rășafide*, astfel, în limba română este desemnată persoana nepricepută care face o afacere neprofitabilă. În spațiul lingvistic rus se presupune că *verdele* desemnează o persoană lipsită de experiență în orice domeniu al existenței sale. Prin urmare, fitomorfismul *зелен как трава* în mod direct o determină pe aceasta.

3. Fitomorfisme cu caracteristici de stări afective:

- **dragoste și ură:** Dragostea nu este doar bucurie, sentimente și cântece duioase, este și durere, răbdare, așteptare – e părerea românilor eternizată în proverbul *cine iubește trandafirii, le suportă țepii (spini)*. Uneori în loc de a zice „a iubi până la moarte” poporul slav spune *любить до самой березки*. Mesteacănul iluminează întreagă viață a omului. De asemenea, acest arbore cu scoarța albă este plantat lângă morminte, de aici și apare sensul figurat al expresiei, care intră în raport de antonimie cu structura fixă sus-numită: *любим, как собака редьку*.
- **nemulțumire și furie:** În cultura românească se spune că nu este bine să se taie căpățânile de varză și nici să se mănânce varză înainte de 29 august (*Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul*) [1, p. 687]. Varza înseamnă supărare, amărăciune, iar despre oamenii veșnic nemulțumiți se zice *e boțezat în zeama de varză*.

Persoanele în stare de enervare sunt descrise de către vorbitorii nativi români și ruși prin fitomorfismele *parcă a călcat în chipăruș / гроздья гнева (зреют)*.

- **nebulie:** *a mâncat cucută*²; *a mâncat ceapa ciorii* (a se sminti) / *белены объелся*³. Plantele *cucută* și *белена* în sens figurat caracterizează persoanele care se revoltă în locul și timpul nepotrivit, neavând motive obiective.

² *cucută* – plantă erbacee, otrăvitoare, cu miros urât.

³ *белена* – от греч. *hyoskyamos* – «свинные бобы». Растение, очень мало похожее на бобы, согласно толкованию одних авторов, названо так потому, что, если его съест свинья, оно делает её бессильной и вызывает конвульсии.

- **răbdare:** *ni rupe floarea, dacă vrei sa vezi rodul ei / деревья скоро саят, да не скоро с них плоды едят.*

4. Fitomorfisme pentru trăsături morale:

❖ negative:

- **precauții și vulnerabilitate:** *Românii spun că înainte de a te bucura de un lucru trebuie înlăturat pericol: trandafirul, de ghimpi, întâi să îți cureți, apoi la nas să îți duci.* Pe un om sărman, fără apărare, pe care oricine este dispus să-l ofenseze, rușii îl desemnează: *горох в поле, что девка в доме: кто ни пройдёт, всяк щипнёт; горох да репа – завидное дело: кто ни идет, урвет.*
- **cruzime:** *a da ca în fasole; a freca (cuiva) ridichea, ceea ce înseamnă a) a bate tare (pe cineva); b) a critica, a certa aspru (pe cineva) / раздe-лать кого-либо под карельскую берёзу; дать (задать) берёзовой каши – a bate pe cineva cu nuiete; люби жену, как душу, тряси ее, как грушу.*
- **invidie:** *merele din potul vecinului sunt mai dulci / чужая жена лебёдушка, а своя – польнь горькая.*
- **minciună:** *a lucra în foi de viță / врёт, как редьку стружат înseamnă a înșela cu multă abilitate; не верь козлу в капусте, а волку в овчарне; любят грибы за нос водить.*
- **indiscreție:** *se amestecă în vorbă ca pătrunjelul în ciorbă / как бан-ный лист пристать.*
- **lene:** *a crește iarba pe sub cineva; a încurca lemnele degeaba – a nu face nimic / ленивому гриб не стоит поклона; зацепившись за пень, простоял весь день.*
- **risipă:** *cine are piper mult bagă și în chisăliță (persoane care folosesc ceva unde nu se cuvine, din abundență) / ест орехи, а на зипуне про-рехи; семена съедим, так жать, спины не ломать; семена съe-дим, так по урожаю тужить не станем.*
- **lăcomie:** *cine fură azi o ceapă mâine fură și o iară / в одной руке двух арбузов не удержишь.*
- **aroganță:** *zic nucile că din neamul lor sunt migdalele; și ceapa se cre-де fruct / соломку жуем, а душок не теряем.*
- **laudă:** *la potul lăudat să nu te duci cu sacul; și stejarul e mare, dar ghinda la porci o dăm (despre oameni care au ambiții mai mari decât rezultatele) / в хваленной капусте много гнилых кочанов; не хвали кашу, коли просо не посеяно.*
- **lașitate:** *tremură ca varga; cine se teme de brumă nu pune viță-de-vie / трясется, что осиноый лист; бояться волков – быть без грибов.*

❖ pozitive:

- **încăpăținare, perseverență și dorință:** *copacul mare dintr-o așchie nu se taie; stejarul se doboară cu multe lovituri; bate nucile până nu pică frunza / хоть осиновым колом в ушах ковыряй; дятел и дуб продалбливает; захочет коза сена – будет у воза.*

- **bunătate:** *otul bun prețuiește bunătatea așa cum albina prețuiește floarea / Божий одуванчик.*
- **vitejie:** *смелому горох хлебать, а несмелому и щей не видать.*
- **demnitate:** *soracii mor în picioare / деревья умирают стоя – persoanele puternice nu cad ușor, greu sunt doborâte de loviturile destinului. Această idee este imortalizată în expresiile stabile ale culturilor comparate.*
- **hărnicie:** *dacă nu mergi în pădure după lemne, înțepenești lângă sobă; grâul nu e ca ciupercile: de nu-l semeni, nu răsare / не поклонясь до земли, и грибов не поднимешь; не отрубил дуба, не надсадя пупка; просо полоть – руки колоть.*

5. Fitomorfisme pentru bunăstare:

- **bogație:** *il împunge orzul (ovăzul) (răsfățat de bunuri materiale) / богато-му идти в суд – трын-трава, бедному – долой голова.*
- **sărăcie:** *a trăi ca cucul în frunză; a înnoda din teiu curmei; a nu ieși din borș cu știr (a trăi cu mare greutate) / гол, как осиновый кол; вздумал богатеть: купил козу, а сена нет; голодному и опенки (грибы) – мясо.*

6. Fitomorfisme pentru caracteristici sociale:

- **familie:** *soracul cu rădăcini adânci nu se teme de furtună / дерево держится корнями, а человек - семьей (persoane cu familii numeroase, cu rude multe, cu legături în societate nu pot fi răpuse și destrămate).*
- **copii:** *copil din flori (a cărui mamă nu este căsătorită) / дети – цветы жизни (живые цветы земли) (are loc comparația copilului cu o floare fină, îngrijită de părinți ce aduce armonie și fericire în familie); când bostanul s-a stricat, nici sămânța nu-i de leac / какво деревце, таковы и яблочки (se referă la copiii despre ai căror părinți este o părere proastă și care le seamănă).*
 - ✓ **educație familială a copilului cu conotație pozitivă:** *din stejar, stejar răsare / одинаковый корень – одинаковый плод (calități transmise prin ereditate nu se pot schimba).*
 - ✓ **educație familială a copilului cu conotație negativă:** *potul pădurei rodește pădurea (firea a învins educația) / от терновника не жди винограда.*
- **prietenie:** *dacă ai un prieten frecventează-l, fiindcă spinii și mărăcinii⁴ cresc repede pe drumul neumblat; prietenia este o floare ce nu înflorește la margine de drum / с другом знатья – не редьку есть; с кем по грибки, с тем и по ягодки (prietenul trebuie să se simte respectat și prețuit).*
- **statut social:** *boier de viță (boier din neam) / гроза бьет по высокому дереву (despre cel care ocupă un loc înalt în societate)*
- **colectivitate:** *o nisă nu sună în sac (de unul singur omul nu poate face mare lucru) / дедка за пенку (pentru a face un lucru mare oamenii depind unul de altul); кто в лес, кто по дрова (fig. persoanele acționează necoordonat).*

⁴ **mărăcină** – plantă cu spini sau ghimpi.

- **comportament:** *dacă risipești meiul, anevoie îl aduni* (cel care vorbește urât astăzi – așa și va auzi mâine pe alții) / *тешие воды, ниже травы* (cel care arată modest, timid în anumite situații).
- **beție:** *a se face lemn* (a se îmbăta foarte tare) / *было ремесло, да хмелем поросло*.
- **competențe și abilități:** *după grădinar și florile* / *хорош грибок белый, а солдат – умелый* (după om și slujba).
- **muncă:** *dacă nu semeni părușoi la vreme, apoi pune melesteul pe foc* / *бесплодная смоковница*⁵ (muncă fără rezultat).
- **noroc:** *a făcut și Vișa grâu din călcăie pîn-la glezne* / *люди живут, как ал цвет цветут; со счастьем на клад набредешь, без счастья и гриба не найдешь*.
- **ghinion:** *a semănat castraveți și au răsărit scaieți* / *съесть гриб; остаться (сидеть) на бобах; мое счастье разбежалось по сучкам, по веточкам*.

În cele din urmă, conchidem că în frazeologismele cercetate este prezentă o legătură inseparabilă a omului cu lumea vegetală, care este exprimată prin compararea unei persoane cu fitonime (*cu obrații ca bujorii* / *красна, как маков цвет; se atesteca în vorbă ca pătrunjelul în ciorbă* / *как банный лист пристать*) ori prin procedeul de înlocuire a unei persoane cu o plantă (*din stejar, stejar răsare; деревья умирают стоя*). Fitonimele reflectate în expresiile frazeologice din limbile română și rusă reprezintă un instrument axiologic în distingerea imaginii umane, un mod în desemnarea omului din perspectiva evaluării a valorilor sociale, spirituale și estetice ale acestuia. Cercetând frazeologismele ce conțin în structura lor denumiri vegetal-florale, ne îmbogățim cunoștințele despre sistemul lexical, în general, și despre domeniul frazeologiei, în special; cunoaștem mai bine cultura unui popor.

Bibliografie:

1. ANTONESCU, Romulus. *Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești*, 2009. București: Ediție digitală, 2016. 729 p. [online] [citat pe 11.05.2020]. Disponibil: <http://cimec.ro/Etnografie/Antonescu-dictionar/Antonescu-Romulus-Dictionar-Simboluri-Credinte-Traditionale-Romanesti.pdf>
2. BOTEZATU, Grigore. *Dicționar de proverbe și zicători românești*. București: Ed. Litera Internațional, 2001. 268 p. ISBN 973-99869-2-7.
3. BOULEAN, Elisabeth. Portretul românului acum un secol, un tablou înfiorător de actual: „Un an de-a lungul stă degeaba și în ultimele zile dă pe brânci”. In: *Adevărul*. 11 august, 2015. [online] [citat 14.05.2020]. Disponibil: https://adevarul.ro/locale/alexandria/portretul-romanului-secol-tablou-infiorator-actual-un-an-de-a-lungul-sta-degeaba-ultimele-zile-branci-1_55c89534f5eaafab2c69ff2e/index.html#
4. COLȚUN, Gheorghe. *Dicționar frazeologic român-rus*. Chișinău: Ed. ARC, 1996. 397 p. ISBN 9975-61-006-4.
5. *Dicționar explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”. București: Ed. Univers Enciclopedic, 2009. 1193 p.

⁵ **смоковница** – инжир или фига.

6. SLAVE, Elena. *Metafora în limba română comentarii și aplicații*, București: Ed. Științifică, 1991. 305 p. ISBN 973-44-0047-9.
7. БАЛЛИ, Шарль. *Французская Стилистика*, Москва: Эдиториал УРСС, 2001. 392 с. ISBN 5-8360-0407-2.
8. ДАЛЬ, В. И. *Пословицы русского народа*, Москва: Дрофа 2009. 816 с. ISBN 978-5-9576-0391-7.
9. ДАЛЬ, В. И. *Толковый словарь живого великорусского языка*: в 4 томах, Москва: Прогресс, 1994, том 2. 807 с.
10. ЕРШОВ, В. П. Ель – дерево мертвых. Петрозаводск. Электронная библиотека. [online] [citat 12.05.2020]. Disponibil: <https://kizhi.karelia.ru/library/ryabinin-2003/102.html>
11. ЗИНОВЬЕВА, Е. И. *Русская ментальность в зеркале языка*, Санкт-Петербург: «Нестор-История». 2010. 96 с. ISBN 978-5-98187-619-6
12. ЛИХАЧЕВ, Д. С. *Заметки о русском*, Москва: Советская Россия, 1981. 71 с.
13. МОЛОТКОВ, А. И. *Фразеологический словарь русского языка*, Москва: Советская энциклопедия, 1968. 543 с.
14. ПУЦИЛЕВА, Л. Ф. *Типология культурно детерминированных коннотаций русских фитонимов*. Общественный и гуманитарные науки.
15. ШАНСКИЙ, Н. М. *Фразеология современного русского языка*. Москва: Либроком, 2012. 272 с. ISBN 978-5-397-02318-4